

IŠ VARDŲ IR PAVARDŽIŲ RAŠYMO DOKUMENTUOSE ISTORIJS

ESMINIAI ŽODŽIAI: Aukščiausiosios Tarybos nutarimas, lietuviški rašmenys, nuostatų projektas, vardų ir pavardžių rašymas.

Asmenvardžių rašymas nepriklausomybę atkūrusios Lietuvos dokumentuose pradėtas tvarkyti išduodant Lietuvos Respublikos piliečių pažymėjimus. Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1990 m. gegužės 9 d. nutarimu nustatyta, kad „į Lietuvos Respublikos piliečio pažymėjimą pavardės, vardai ir tėvo vardai (tėvavardžiai) rašomi lietuviškais rašmenimis...“ Ne lietuvių tautybės asmenų prašymu leidžiama jų asmenvardžius „po pagrindinio įrašo rašyti ir nepridedant lietuviškų galūnių“.

Nurodyti lietuviškus rašmenis buvo svarbu, nes iki tol (sovietmečiu) asmenvardžiai ir kiti duomenys dokumentuose buvo rašomi ir rusų kalba. Nuo tos buvusios tvarkos reikėjo atsiriboti. Bet paliktas iki tol galiojęs principas pavardę rašyti prieš vardą, o po vardo dar pridėti tėvo vardą. Visai nauja buvo nuostata ne lietuvių tautybės asmenų asmenvardžius po pagrindinio įrašo leisti rašyti be galūnių.

Kitaip sutvarkytas vardų ir pavardžių rašymas Lietuvos Respublikos piliečio pase. Pagal Lietuvos Respublikos piliečio paso nuostatus, patvirtintus 1990 m. lapkričio 8 d., Lietuvos Respublikos pase duomenys įrašomi lietuvių kalba, o tarp įrašomų asmens duomenų minima – vardas (-ai), pavardė. Iš tokios formuluotės matome, kad vardai atkeliami prieš pavardes, o tėvo vardo visai neliaka. Atskiru nutarimu numatyta, kad konkrečią pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečių pasuose tvarką „Valstybinės lietuvių kalbos komisijos teikimu nustato Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba“.

Pirminį siūlyimų variantą aptarėme keli Lietuvių kalbos instituto kalbinkai, Kalbos komisijos nariai. Tada juos svarstėme su Tautybių departamentu ir su tautinių mažumų atstovais. Ypač aktyviai reiškėsi tuo metu Lietuvoje veikusi Lietuvos lenkų sąjunga.

Siūlymus atidžiai nagrinėjo Kalbos komisija. Pirmasis, pagrindinis, jų punktas suformuluotas lengvai ir paprastai:

„Lietuvos Respublikos piliečio pase vardai ir pavardės rašomi lietuvių kalbos rašmenimis pagal turimų pasų ar kitų asmens dokumentų, kuriais remiantis išduotas pasas, įrašus.“

Sunkiau sekėsi nusakyti ne lietuvių tautybės asmenų vardų ir pavardžių rašymo principus. Piliečių pažymėjimams taikyta dvigubų asmenvardžių rašymo tvarka (po pagrindinio įrašo rašyti asmenvardžius be lietuviškų galūnių) pasams netiko. Bet kitataučių asmenų vardų ir pavardžių formas be galūnių reikėjo pripažinti ir įteisinti. Pasirinktas papildomosios galimybės principas. Pirmą nusakyta bendroji tvarka, kad ne lietuvių tautybės asmenų vardai ir pavardės rašomi pagal tarimą ir „gramatinami pridedant lietuviškas galūnes“. Toliau pridėta išlyga, kad, piliečiui pateikus prašymą, jo vardas ir pavardė pase „gali būti įrašomi nesugramatinti (be lietuviškų galūnių)“.

Kalbos komisija savo siūlymus Aukščiausiajai Tarybai pateikė 1990 metų gruodžio mėnesį (*Kalbos kultūra* 63: 13). Aukščiausioji Taryba nutarimą „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ priėmė 1991 m. sausio 31 d. Pirmasis Komisijos siūlymų punktas, nusakantis bendrąjį principą vardus ir pavardes pase rašyti lietuvių kalbos rašmenimis, patvirtintas be pakeitimų. Ne lietuvių tautybės asmenų vardų ir pavardžių rašymo tvarka kiek patikslinta: kad nekiltų abejonių ir nesusipratimų, papildomai pasakyta, kad jie irgi rašomi lietuviškais rašmenimis. Bet nustatyta demokratiškesnė asmenvardžių gramatinimo (galūnių pridėjimo) tvarka, – sugramatintos ir nesugramatintos jų formos pateikiamos kaip visiškai lygiagretūs variantai. Suformuluotas toks konkretus, jokių neaiškumų nekeliantis punktas:

„2. Ne lietuvių tautybės asmenų vardai ir pavardės išduodamame Lietuvos Respublikos piliečio pase rašomi lietuviškais rašmenimis. Nustatytos formos raštišku piliečio pageidavimu vardas ir pavardė rašomi:

- a) pagal tarimą ir nesugramatinti (be lietuviškų galūnių) arba
- b) pagal tarimą ir gramatinami (pridedant lietuviškas galūnes).“

Nutarimas dar turi trečiąjį punktą, kur kalbama apie asmenis, turėjusius kitos valstybės pilietybę; nurodoma, kad jų vardai ir pavardės gali būti rašomi pagal turimą tos valstybės dokumentą. Anuo metu tas punktas nebuvo aktualus, bet vėliau pasirodė esąs reikalingas. (Apie tai pakalbėsime toliau.)

Aukščiausiosios Tarybos nutarimas atsakė į svarbiausius tuo metu iškilusius vardų ir pavardžių rašymo klausimus, bet praktiškai atsirasdavo įvairių neaiškumų. Antai nutarimas reglamentavo vardų ir pavardžių rašymą Lietuvos Respublikos piliečio pase, bet nieko nesakė dėl jų rašymo kituose dokumentuose. Daug smulkių klausimų kildavo dėl nelietuviškų asmenvardžių rašymo, kai pasus reikėjo išduoti pagal dokumentus, kurie įrašų lietuvių kalbos rašmenimis neturėjo.

Rusų asmenvardžių rašymą lietuviškais rašmenimis buvo reglamentavusi 1990 metais išleista *Pavardžių, vardų ir vietovardžių transkripcijos iš rusų kalbos į lietuvių kalbą ir iš lietuvių kalbos į rusų kalbą instrukcija*. Jos taisyklės tiko ir naujųjų pasų įrašams. Lietuvos lenkų, baltarusių ir ukrainų vardų ir pavardžių rašymo taisyklės parengė ir 1991 m. rudenį patvirtino Lietuvių kalbos komisija. Jos pateiktos Vidaus reikalų ministerijos Pasų skyriui ir Teisingumo ministerijos Civilinės metrikacijos skyriui, o 1993 m. išspausdintos leidinyje *Lietuvos Respublikos pilietybės ir piliečio paso norminiai dokumentai*. Taisyklių pateikimas Civilinės metrikacijos skyriui netiesiogiai reiškė, kad jas siūloma taikyti ir civilinės metrikacijos dokumentams.

Dėl Aukščiausiosios Tarybos nutarimo įgyvendinimo savo žodį tarė ir Vyriausybė. Jos 1993 m. gegužės 12 d. potvarkiu sudaryta darbo grupė „vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose klausimams nagrinėti“. Į ją įtraukti Teisingumo ir Užsienio reikalų ministerijų, taip pat Migracijos ir Tautybių departamentų darbuotojai. Buvau paskirtas tos grupės vadovu, tad teko jos darbą planuoti ir organizuoti.

Darbo grupė veiklą pradėjo primindama taisykles, pagal kurias lietuviškai perrašomi rusų, lenkų, baltarusių ir ukrainų kalbomis užrašyti vardai ir pavardės. Papildomai pridėta, kad kitų kalbų rašmenimis rašyti asmenvardžiai lietuviškais rašmenimis perrašomi pagal taisykles, išdėstytas leidinyje *Nelietuviškų tikrinių vardų rašymas Lietuviškojoje tarybinėje enciklopedijoje*. Šio šaltinio taisyklės pirmiausia ir be išlygų pritaikomos Lietuvos Respublikos piliečių dokumentams. Bet ne visai aišku, kaip jas taikyti kitų valstybių piliečių asmenvardžiams.

Pagal Aukščiausiosios Tarybos nutarimą jų vardai ir pavardės „gali būti rašomi pagal tos valstybės piliečio pasą ar jį atitinkantį dokumentą“. Apie rašmenis ten nieko nepasakyta, tad galimi du interpretacijos būdai. Užsieniečių asmenvardžius iš jų dokumentų galima pagal bendrąjį principą perrašyti lietuviškais rašmenimis. Bet logiškesnė kitokia išvada – kadangi pir-

masis ir antrasis nutarimo punktai kalba apie lietuviškus rašmenis, o trečiasis jų nemini, jam tas reikalavimas ir netaikomas.

Dokumentų tvarkytojams ir visuomenei dėl vardų ir pavardžių rašymo ir vartojimo kildavo ir daugiau įvairių kalbinių ir teisinių klausimų. Pavyzdžiui, ne visiems buvo aišku, kaip sudaromos ir gimimo liudijimuose rašomos vaikų pavardės, ypač kai vaiko pavardė parenkama pagal mergautinę motinos pavardę. Kildavo klausimų dėl vardų ir pavardžių ar jų formų keitimo, dėl klaidų ištaisymo ir kitų rašybos dalykų.

Įvairius klausimus ir neaiškumus tekdavo aiškintis su įstaigų ir institucijų, daugiausia su pasų ir metrikacijos skyrių, darbuotojais. Buvo pageidavimų parengti platesnę vardų ir pavardžių vartojimo apžvalgą ir ją kaip patarimus ar instrukciją pateikti platesnei visuomenei.

Pirminis tokios apžvalgos variantas parengtas ir su darbo grupės nariais aptartas 1995 metų pabaigoje. Kalbos komisijos ekspertai 1996 metų pradžioje jį kelis kartus svarstė ir pildė. Pataisytam variantui ekspertai pritarė, patvirtintas jo pavadinimas „Vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose nuostatai“.

Teikiamieji nuostatai turėjo penkis skyrius:

1. Bendrieji asmenvardžių vartojimo ir rašymo principai;
2. Vardų ir pavardžių rašymas Lietuvos Respublikos piliečio pase;
3. Vardų ir pavardžių rašymas kituose dokumentuose;
4. Su kitų valstybių pilietybe susijusių asmenų vardų ir pavardžių rašymas;
5. Vardų ir pavardžių keitimas, asmenvardžių formų ir klaidų ištaisymas.

Nuostatai rėmėsi Aukščiausiosios Tarybos 1991 metų nutarimu ir laikėsi jo reikalavimų, bet jo teiginių pažodžiui stengėsi nekartoti ir jais nesitenkino. Po pagrindinių teiginių neretai pridėti papildomi punktai ar teiginiai, kur klausimas aptariamas plačiau ir visapusiškiau. Taip, pavyzdžiui, nusakyti ne lietuvių tautybės asmenų vardų ir pavardžių rašymo dalykai. Po principinių nurodymų, kad jie „pase rašomi lietuviškais rašmenimis pagal turimų asmens dokumentų lietuviškus įrašus“, ir kad „vyrų vardai ir pavardės asmens nuožiūra gali turėti sugramatintą (su lietuviška galūne) ar nesugramatintą (be lietuviškos galūnės) formą“, pridėtas papildymas:

„Turimų vardų ir pavardžių šaknys ir priesagos nelietuvinamos, pvz.: iš *Ryšard* ar *Ryšardas* nedaromas *Ričardas*, iš *Vasilevskij* ar *Vasilevskis* nedaromas *Vasiliauskas*; turimoms mergaičių ir moterų pavardėms lietuviškos priesagos nededamos, pvz.:

iš *Rimovič* nedaroma *Rimovičiūtė* ar *Rimovičienė*, iš *Kuzmicka* nedaroma *Kuzmickaitė* ar *Kuzmickienė*.“

Dar vieną šių asmenvardžių rašymo paaiškinimą randame skyriuje apie jų rašymą kituose dokumentuose. Po bendrojo nurodymo, kad „dokumentuose vartojamos įvairios pagal tekstą reikalingos asmenvardžių formos“, pridėta:

„Su reikiamo linksnio galūne rašomi ir tie vyrų asmenvardžiai, kurių oficialioji (įvardijamoji) forma yra nesugramatinta (be galūnės), pvz.: Pažymėjimas išduotas *Janui Kozlovskiiui*; Įregistruota santuoka su *Janu Kozlovskiu* (oficialiosios formos be lietuviškų galūnių – *Jan Kozlovski*).“

Šiuo požiūriu aptarti ir nelietuviškais rašmenimis rašomi kitų valstybių piliečių vardai ir pavardės, nurodyta, kad jie negramatinami (lietuviškos galūnės nepridedamos). „Tačiau asmenvardžius rašant tokioje dokumento vietoje, kur reikia tam tikrų linksnų formų, vyrų vardams ir pavardėms galūnės pridedamos po apostrofo, pvz.: Įregistruota santuoka su *Fischer'iu*.“

O pats su kitų valstybių pilietybe susijusių asmenų skyrius gerokai išplėstas ir detalizuotas. Skiriamos trys tokių asmenų grupės: 1) tikrieji kitų valstybių piliečiai, 2) dvigubą (Lietuvos ir užsienio valstybės) pilietybę turintys asmenys ir 3) Lietuvos Respublikos piliečiai, sudarę santuoką su kitos valstybės piliečiu. Aptariamas jų vardų ir pavardžių rašymas lietuviškais ir kitų kalbų lotyniško pagrindo rašmenimis; pridėta, kad antrieji gali būti be diakritinių ženklų.

Nemaža nuostatų dalis su Aukščiausiosios Tarybos nutarimu tiesiogiai nesusijusi, bet netiesiogiai juo remiasi. Toks visų pirma kitų dokumentų skyrius. Jame papunkčiui aptariamas ir konkrečiais pavyzdžiais pailiustruojamas asmenvardžių rašymas įvairiuose dokumentuose. Nuo nutarimo dar labiau nutolęs pirmasis skyrius, bet jis susijęs su nuostatų visuma ir yra tarsi jų įžanga, be kurios nuostatai būtų atitrūkę nuo bendrosios asmenvardžių vartosenos, tarsi pakibę ore.

Nuostatai rengti kaip vardų ir pavardžių dalykinės vartosenos nurodymai ir kaip plačiai visuomenei skirti šios srities patarimai. Gaila, kad jie nebuvo oficialiai patvirtinti ir visuomenės nepasiekė.

Kalbos komisija nuostatams pritarė, bet formaliai jų nepatvirtino, nes jie susiję ne tik su kalbos, bet ir su teisės dalykais. Jie pavadinti nuostatų projektu ir taip įvardyti išsiuntinėti ministerijoms ir įstaigoms, turinčioms reikalų su vardų ir pavardžių rašymu dokumentuose. Prašyta pareikšti nuomonę, pateikti siūlymų ir pageidavimų.

Gauti atsiliepimai ir vertinimai buvo palankūs, projektui iš esmės visi pritarė, bet išsakyta įvairių papildomojo ir tikslinamojo pobūdžio pastabų. Projektui be išlygų pritarė Vidaus reikalų ministerija (jos darbuotojai dalyvavo ir rengiant nuostatų projektą). Daugiausia siūlymų, kaip ir reikėjo tikėtis, pateikė Teisingumo ministerija. Kadangi teisininkų nuomonė buvo ypač svarbi ir atitiko bendrąją siūlymų kryptį, jų pastabas apžvelgsime nuodugniau.

Iš septynių pastabų net keturiose buvo siūloma tikslinti teksto formuluotes:

vietoj *asmenų, susijusių su kitų valstybių pilietybe* siūlyta rašyti *asmenų, turinčių kitų valstybių pilietybę*;

Lietuvos Respublikos išduodamuose dokumentuose – papildyti *Lietuvos Respublikos įstaigų išduodamuose dokumentuose*;

lietuvių tautybės piliečių – papildyti *lietuvių tautybės Lietuvos Respublikos piliečių*;

prastąją tvarką įgyjančių pilietybę – pakeisti *bendrąją tvarką įgyjančių pilietybę*.

Suminėtieji siūlymai teiginių esmės nekeičia, juo labiau nieko naujo neduoda visam nuostatų projektui ir nieko iš jo nepašalina.

Su dokumento turiniu susijusios tik dvi pastabos:

vienoje vietoje siūlyta išbraukti žodžius *ir kitų valstybių gyventojus* „kaip nereikalingus“;

kitoje vietoje – išbraukti nurodytą pastraipą, nes „joje išdėstyta nuostata yra ne šio dokumento reguliavimo dalykas“.

Prie šių pastabų galima pridėti abejonę – ar parengtojo dokumento nereikėtų vadinti taisyklėmis; ne nuostatais, o taisyklėmis.

Nuomonės ir pastabos dėl nuostatų projekto parodė, kad tokie nuostatai reikalingi, o pateiktasis projektas iš esmės tinkamai parengtas. Nurodytus trūkumus ir netikslumus buvo nesunku pataisyti.

Kur kas sunkiau buvo nuspręsti – ką toliau daryti su visu projektu, kas ir kaip jį turėtų patvirtinti. Daugeliui atrodė, kad tai gali padaryti Kalbos komisija. Tokį požiūrį paneigė Seimo juridinio skyriaus teisininkai. Pagal jų paaiškinimą – jei nuostatai būtų priimami Kalbos komisijos nutarimu, Komisija viršytų savo įgaliojimus; jei būtų priimti Vyriausybės nutarimu, būtų gerai.

Kalbos komisija pagal gautas pastabas pataisytą projektą apsvarstė 1996 m. gegužės 30 d. (protokolo Nr. 7). Nutarta: Pritarti Vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose nuostatų projektui ir teikti jį tvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

Vyriausybė to darbo nesiėmė, tad jis atiteko Seimui, jam ir buvo perduotas pagal įstaigų ir ministerijų pastabas pataisytas projekto variantas. Seimui jo turinio svarstyti nebereikėjo, svarbiausia buvo įteisinti jį kaip dokumentą. Reikėjo nustatyti būsimąjo dokumento statusą ir jo santykį su kitais dokumentais, visų pirma su Aukščiausiosios Tarybos nutarimu.

Nutarimo jis negalėjo pakeisti, negalėjo būti paskelbtas ir jo priedėliu. Pagal turinį buvo kaip nutarimo papildymas, bet tas jų ryšys atsirado po ilgo laiko tarpo. Buvo siūloma nuostatų projektą patvirtinti atskiru įstatymu. O geriausia būtų buvę Aukščiausiosios Tarybos nutarimą padaryti įstatymu ir tvirtinamuosius nuostatus įforminti kaip jo priedėlį.

Buvo ir kitų būdų projektuojamąjį dokumentą patvirtinti, tad nesuprantama darėsi, kodėl Seimas dėsė tai padaryti. Po kurio laiko paaiškėjo – Lenkija neleidžia. Reikalauja Lietuvos piliečių lenkų pavardės rašyti lenkų kalbos rašmenimis ir tą reikalavimą nori primesti sutartimi.

Lietuvos ir Lenkijos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartis, sudaryta 1994 metais, rašmenų nemini, joje kalbama tik apie vardų ir pavardžių vartojimą „pagal tautinės mažumos kalbos skambesį“. Išsamias pavardžių rašymo normas numatyta nustatyti specialioje sutartyje. Derybos dėl tokios sutarties prasidėjo tuo metu, kai buvo svarstomas Vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose nuostatų likimas (1996 m. gegužės mėnesį).

Lietuvos delegacija laikėsi Aukščiausiosios Tarybos nutarimo principų, papildomai remtis nuostatų projektu nebuvo reikalo, jie nieko naujo negalėjo pridėti. Lenkijai atrodė, kad nuostatai yra pagrindinė kliūtis, trukdanti sudaryti jos norus atitinkančią sutartį. Ji įvairiais būdais reiškė savo nusistatymą prieš nuostatų projektą, dėl jų atsiuntė net notą. Lietuvai jie didelės reikšmės neturėjo, tad dėl šventos ramybės buvo padėti į lentyną.

Bet Lenkijai tai nieko nedavė, planuotoji sutartis nebuvo sudaryta. Dėl jos mėginta derėtis dar kelis kartus (2002, 2004 metais), bet sutartis ir vėl nebuvo sudaryta. Negalėdama kaltinti nuostatų, Lenkija pradėjo priekaištauti dėl Aukščiausiosios Tarybos nutarimo, vos ne atvirai reikalaudama jį atšaukti. Vyriausybė spaudimo neatlaikė ir porą kartų (2007 ir 2010 metais) mėgino tai padaryti – prakišti antikonstitucinį įstatymą, leidžiantį Lietuvos piliečių pavardes rašyti nelietuviškais rašmenimis. Gerai, kad Seimas neleido.

Apie tai esu rašęs kelis straipsnius, jie išspausdinti knygoje *Tarp gramatikos ir politikos*, tad čia tų klausimų nebesvarstysime.

IŠVADOS

1. Vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose pagrindus nustatė Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimas „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“. Svarbiausias jo paskelbtas principas – Lietuvos Respublikos piliečių pavardes rašyti lietuvių kalbos rašmenimis.

2. Nutarimas neapėmė kitų dokumentų ir visų galimų vardų ir pavardžių rašymo atvejų. Tam reikėjo platesnių taisyklių ar kokio kito norminio dokumento. 1995 metų pabaigoje buvo parengti Vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose nuostatai; Kalbos komisija juos tvirtinti perdavė Seimui. Seime jie įstrigo ir nebuvo patvirtinti.

3. Didesnių neaiškumų ar nesusipratimų dėl Lietuvos Respublikos piliečių vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose nekylo. Patriukšmaiti mėgina tik lenkai, nepatenkinti, kad jų pavardės, kaip ir kitų Lietuvos piliečių, dokumentuose rašomos lietuviškais rašmenimis. Pretenzijas reiškia ir Lenkija, – savo pageidaujamą tvarką nori primesti tarpvalstybine sutartimi, vos ne atvirai reikalauja atšaukti Aukščiausiosios Tarybos nutarimą.

4. Spaudimo neatlaikydama Vyriausybė porą kartų (2007 ir 2010 metais) buvo parengusi antikonstitucinius įstatymo projektus, leidžiančius Lietuvos Respublikos piliečių pavardes dokumentuose rašyti ir nelietuviškais rašmenimis. Seimas tuos projektus atmetė. Reikia tikėtis, kad tokių projektų neįpirš nė dabartiniam Seimui.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

- Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimas „Dėl pavardžių, vardų ir tėvo vardų (tėvavardžių) rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pažymėjime“, 1990 m. gegužės 9 d., Nr. 199. (*Valstybės žinios*, 1990, Nr. 15–414).
- Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos piliečio paso nuostatų patvirtinimo“, 1990 m. lapkričio 8 d., Nr. 1–776. (*Valstybės žinios*, 1990, Nr. 33–795).
- Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimas „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“, 1991 m. sausio 31 d., Nr. 1–1031. (*Valstybės žinios*, 1991, Nr. 5–132).
- Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartis, 1994 m. balandžio 21 d. (*Valstybės žinios*, 1994, Nr. 97–1907).

- Lietuvos Respublikos pilietybės ir piliečio paso norminiai dokumentai*, Vilnius: Migracijos departamentas prie LR VRM, 1993.
- Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos raštas Valstybinei lietuvių kalbos komisijai prie Lietuvos Respublikos Seimo, 1996 03 18, Nr. 01-03-345/393.
- Nelietuviškų tikrinių vardų rašymas „Lietuviškojoje tarybinėje enciklopedijoje“*, Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1986.
- Pavardžių, vardų ir vietovardžių transkripcijos iš rusų kalbos į lietuvių kalbą ir iš lietuvių kalbos į rusų kalbą instrukcija*, Vilnius: Mokslas, 1990.
- Siūlymai „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“: – *Kalbos kultūra* 63, 1992, p. 13.
- Vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose nuostatai. Apsvarstyta ir priarta Lietuvių kalbos komisijoje, 1996 m. gegužės 30 d., protokolo Nr. 7.

Gauta 2013 11 04
Priimta 2013 12 20

FROM THE HISTORY OF SPELLING OF FIRST NAMES AND SURNAMES IN DOCUMENTS

S u m m a r y

The fundamental principles for the spelling of first names and surnames in documents were established by the resolution of the Supreme Council of the

Republic of Lithuania dated 31 January 1991 on the spelling of first names and surnames in the passports of citizens of the Republic of Lithuania. The key principle stipulated in the resolution maintains that first names and surnames of the citizens of the Republic of Lithuania must be written in Lithuanian characters. The same principle applies to the Lithuanian citizens of non-Lithuanian descent, only they can choose whether to write their first names and surnames with a Lithuanian ending or without it.

The resolution was directly applicable to passports but failed to cover other documents as well as all the cases of spelling of personal names. Therefore, the employees of institutions issuing documents, mostly passport divisions and civil registry offices, used to face various questions. Their requirement for the drafting of more extensive guidelines for the spelling of first names and surnames or a differently titled description of such type became increasingly intense.

The description was drafted at the end of 1995 under the title “Regulations of Spelling of First Names and Surnames in Personal Documents”. They were considered by the experts of the State Commission of the Lithuanian Language for several times; afterwards, they were distributed among ministries and institu-

tions for acquaintance. The draft regulations corrected in line with the feedback received were further considered and approved by the State Commission of the Lithuanian Language. Whereas the regulations are not only concerned with language but also legal issues, the State Commission of the Lithuanian Language passed them for the approval of the Seimas; however, the approval of the regulations was not undertaken by the Seimas.

The spelling of first names and surnames in documents does not cause greater uncertainties and misunderstandings. Confusion is only due to the citizens of Polish descent, dissatisfied that their surnames are written in Lithuanian characters in documents in the manner identical to other Lithuanian citizens. Claims are also brought up by Poland, wishing to impose its requirement by a cross-border agreement and expressing an almost open demand to revoke the resolution of the Supreme Council.

The Government failed to withstand the pressure by producing unconstitutional draft laws for a couple of times (in 2007 and 2010), enabling the spelling of surnames of the citizens of the Republic of Lithuania in non-Lithuanian characters. However, these draft laws were rejected by the Seimas.

KEYWORDS: resolution of the Supreme Council, spelling of names and surnames, Lithuanian characters, draft regulations.

PRANAS KNIŪKŠTA

Lietuvių kalbos institutas

Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius